

1 Czy w tym państwie członkowskim obowiązuje ustawowy małżeński ustrój majątkowy? Jaka jest jego treść?

Obowiązujący w Finlandii małżeński ustrój majątkowy opiera się na koncepcji odroczonej wspólności majątkowej. Oznacza to, że w czasie trwania małżeństwa obowiązuje rozdzielność majątkowa, lecz w chwili ustania małżeństwa majątek podlega równemu podziałowi między małżonków. Zawarcie małżeństwa pozostaje bez uszczerbku dla przysługującego małżonkom prawa własności określonych przedmiotów majątkowych. Zgodnie z fińską ustawą o małżeństwie (Avioliittolaki 234/1929) przedmioty majątkowe należące do małżonka przed zawarciem małżeństwa pozostają jego własnością przez czas trwania małżeństwa. Wszelkie przedmioty majątkowe, które każdy z małżonków nabędzie lub otrzyma w drodze spadku lub darowizny w czasie trwania małżeństwa, również pozostają jego własnością. Poza przedmiotami majątkowymi rozdzielność dotyczy również zobowiązań, co oznacza, że każdy z małżonków ponosi wyłączną odpowiedzialność za zobowiązania zaciągnięte przed zawarciem małżeństwa lub w czasie jego trwania. Niemniej oboje małżonkowie ponoszą odpowiedzialność solidarną za dług zaciągnięty przez jednego z małżonków w celu zapewnienia rodzinie środków utrzymania. W ramach fińskiego małżeńskiego ustroju majątkowego każdemu z małżonków przysługuje wynikające z faktu zawarcia małżeństwa prawo do majątku drugiego małżonka (*avio-oikeus*). Oznacza to, że każdy z małżonków lub małżonek pozostający przy życiu i spadkobiercy zmarłego małżonka mają prawo do połowy wartości netto majątku małżonków na dzień podziału tego majątku po ustaniu małżeństwa. Wspomniane prawo małżonka do majątku drugiego małżonka ma zastosowanie do całości tego majątku, niezależnie od czasu i sposobu nabycia lub otrzymania danych przedmiotów majątkowych przed zawarciem małżeństwa. Małżonkowie mogą jednak postanowić, że nie będą korzystać z przedmiotowego prawa, zawierając w tym celu umowę majątkową małżeńską. Ponadto z zakresu stosowania tego prawa wyłącza się wszelkie przedmioty majątkowe otrzymane przez małżonka w drodze darowizny lub spadku oraz przedmioty majątkowe, do których odnosi się klauzula umowy ubezpieczenia osobowego, przewidująca, że przyszłemu małżonkowi uposażonego nie będzie przysługiwało prawo do danego przedmiotu majątkowego.

2 Jak małżonkowie mogą zorganizować swoje stosunki majątkowe? Jakie są w tym przypadku wymogi formalne?

Małżonkowie mogą zawrzeć umowę majątkową małżeńską zarówno przed zawarciem małżeństwa, jak i w czasie jego trwania. Umowa majątkowa małżeńska reguluje sposób podziału majątku małżonków. Na przykład małżonkowie mogą postanowić, że małżonkowi nie przysługuje prawo do jakichkolwiek przedmiotów majątkowych należących do współmałżonka, lecz że każdy z małżonków zachowuje swój majątek osobisty. Małżonkowie mogą również postanowić, że określone przedmioty majątkowe będą wyłączone z podziału majątku. Umowę majątkową małżeńską należy sporządzić w formie pisemnej, opatrując ją datą i podpisami. Ponadto taką umowę muszą poświadczycy dwie niezależne osoby. Umowa majątkowa małżeńska wchodzi w życie z chwilą wpisania jej do rejestru prowadzonego przez miejscowy urząd stanu cywilnego (*maistraatti*) lub, od początku 2020 r., Urząd ds. Danych Cyfrowych i Stanu Cywilnego (Digi- ja väestötietovirasto).

3 Czy istnieją ograniczenia swobody organizowania małżeńskich stosunków majątkowych?

Ustawa o małżeństwie przewiduje określone ograniczenia dotyczące zarządu przedmiotami majątkowymi takimi jak wspólny lokal mieszkalny małżonków lub przedmioty urządzenia domowego. Bez pisemnej zgody współmałżonka małżonek nie może zbyć nieruchomości stanowiącej wspólny lokal mieszkalny małżonków. Bez zgody współmałżonka małżonek nie może wypowiedzieć umowy najmu lokalu mieszkalnego stanowiącego wspólne miejsce zamieszkania małżonków ani w żaden inny sposób rozporządzać tym lokalem. Ta sama zasada ma zastosowanie do przedmiotów urządzenia domowego użytkowanych przez oboje małżonków, wszelkich niezbędnych narzędzi użytkowanych przez drugiego małżonka oraz ruchomości stanowiących przedmioty osobistego użytku drugiego małżonka lub dzieci.

Przy podziale majątku małżonków można dokonać wyrównania dorobków, jeżeli wynik podziału byłby w przeciwnym razie niesprawiedliwy lub prowadziłyby do bezpodstawnego wzbogacenia jednego z małżonków. Oznacza to, że w konkretnym przypadku i z uzasadnionych powodów można odstąpić od przepisów mających zastosowanie do podziału majątku małżonków. Przy rozważaniu sposobu wyrównania dorobków należy zwrócić szczególną uwagę na czas trwania małżeństwa, obowiązki małżonków we wspólnym gospodarstwie domowym oraz wkład każdego z nich w zgromadzenie majątku i zachowanie go w dobrym stanie, a także na inne porównywalne aspekty dotyczące finansów małżonków.

Przy wyrównywaniu dorobków sąd może orzec, że jeden z małżonków nie ma prawa do żadnych przedmiotów należących do majątku drugiego małżonka lub że takie prawo podlega ograniczeniu, że określony przedmiot majątkowy zostanie w całości lub w części wyłączony z zakresu stosowania prawa małżonka do majątku współmałżonka bądź że cały majątek wyłączony z zakresu stosowania prawa małżonka do majątku współmałżonka na podstawie umowy majątkowej małżeńskiej lub część tego majątku zostaną uznane w ramach podziału, w całości lub w części, za majątek podlegający prawu małżonka do majątku współmałżonka.

4 Jakie są skutki prawne rozwodu, separacji lub unieważnienia małżeństwa dla majątku małżeńskiego?

W toku postępowania w sprawie o rozwód lub po ustaniu małżeństwa podziału majątku dokonuje się na wniosek małżonka lub spadkobiercy zmarłego małżonka. W ramach wspomnianego podziału majątku prawo jednego z małżonków do majątku współmałżonka wykonuje się poprzez określenie kwoty, jaką małżonek, w przypadku którego wartość netto majątku jest większa, ma obowiązek przekazać drugiemu małżonkowi. Jeżeli żadnemu z małżonków nie przysługuje prawo do majątku współmałżonka, majątek małżonków nie podlega podziałowi, lecz rozdzielności. Jeżeli małżonkowie posiadają majątek wspólny, majątek ten podlega podziałowi na wniosek małżonków podczas podziału lub rozdzielności majątku małżonków.

Podziału majątku małżonków można również dokonać wówczas, gdy sąd zagraniczny wydał wyrok orzekający separację małżonków, w przypadku których kwestie dotyczące małżeńskiego ustroju majątkowego podlegają prawu fińskiemu. Podziału nie można jednak dokonać, jeżeli po orzeczeniu separacji małżonkowie ponownie wspólnie zamieszkają.

5 Jakie są skutki śmierci jednego z małżonków dla ich małżeńskiego ustroju majątkowego?

Zasadniczo zastosowanie mają te same przepisy co w przypadku ustania małżeństwa wskutek śmierci jednego z małżonków.

Jeżeli zmarły małżonek pozostawił spadkobierców będących zstępnyymi w linii prostej (dzieci lub ich zstępni), pozostający przy życiu małżonek oraz spadkobiercy zmarłego mogą wnieść o podział majątku małżonków. W przypadku takiego podziału majątku małżonków podstawową zasadą jest podział całego majątku na części równe. Połowa majątku przypada małżonkowi pozostającemu przy życiu, zaś druga połowa podlega podziałowi między spadkobierców. Niemniej jeżeli małżonek pozostający przy życiu posiada większy majątek niż zmarły małżonek, ma prawo do zachowania całego swojego majątku.

Jeżeli do ustania małżeństwa doszło wskutek śmierci małżonka, lecz zmarły małżonek nie pozostawił spadkobierców będących zstępnymi w linii prostej, małżonek pozostający przy życiu dziedziczy cały majątek zmarłego małżonka, chyba że zmarły małżonek zawarł odmienne postanowienie w testamencie. W takim wypadku majątku małżonków nie dzieli się na majątek małżonka, który zmarł jako pierwszy, oraz majątek małżonka pozostającego przy życiu. Zgodnie z zasadą ogólną dopiero po śmierci obojga małżonków dzieli się majątek pozostawiony przez małżonka, który zmarł jako drugi, równo między spadkobierców obojga małżonków. Małżonek pozostający przy życiu nie może zapisać w testamencie składników majątku, które przypadłyby spadkobiercom małżonka, który zmarł jako pierwszy.

Małżonek pozostający przy życiu może zachować nieobjęte podziałem składniki majątku zmarłego małżonka, chyba że spadkobiercy będący zstępnymi w linii prostej wniosą o podział majątku lub że konieczność podziału wynika z treści pozostawionego przez zmarłego małżonka testamentu. Niemniej małżonek pozostający przy życiu ma prawo do zachowania wspólnego lokalu mieszkalnego małżonków i wszelkich przedmiotów zwykłego urządzenia domowego bez przeprowadzania podziału, pod warunkiem że nie posiada żadnego innego lokalu mieszkalnego, który mógłby pełnić funkcję mieszkania.

6 Który urząd jest uprawniony do podejmowania decyzji w kwestiach związanych z małżeńskim ustrojem majątkowym?

W Finlandii organy nie wszczynają z urzędu żadnych postępowań dotyczących majątku małżonków. Jeżeli małżonkom nie uda się osiągnąć porozumienia w kwestii podziału majątku, sąd rejonowy (*kärjäoikeus*) wyznacza, po otrzymaniu stosownego wniosku, osobę odpowiedzialną za przeprowadzenie podziału majątku.

7 Jaki wpływ ma małżeński ustrój majątkowy na stosunki prawne między małżonkiem a osobą trzecią?

Co do zasady zawarcie małżeństwa nie ogranicza prawa małżonka do zawierania umów. W czasie trwania małżeństwa każdy z małżonków ma prawo do podejmowania decyzji dotyczących własnego majątku bez konieczności uzyskania zgody współmałżonka.

Ponadto małżonek nie ponosi bezpośredniej odpowiedzialności prawnej za zobowiązania zaciągnięte przez współmałżonka. Małżonkowie ponoszą jednak odpowiedzialność solidarną za zobowiązania zaciągnięte samodzielnie przez jednego z małżonków w celu zapewnienia rodzinie środków utrzymania, a także w celu zapłaty czynszu za wspólny lokal mieszkalny. Umowę najmu wspólnego lokalu mieszkalnego małżonkowie mogą wypowiedzieć wyłącznie wspólnie, nawet jeżeli umowę podpisał tylko jeden z nich.

Ustawa o małżeństwie zapewnia ochronę praw wierzycieli, w związku z czym zrzeczenie się przez małżonka przysługującego mu prawa do udziału w majątku będącym przedmiotem podziału jest bezskuteczne wobec wierzycieli. Jeżeli w ramach podziału majątku małżonek przekazał współmałżonkowi lub jego spadkobiercom składniki majątku o wartości znacznie przekraczającej wartość majątku, który powinien był przekazać, takie składniki majątku mogą podlegać zwrotowi do masy upadłości.

8 Krótki opis procedur podziału majątku i ustania stosunków majątkowych w tym państwie członkowskim

W Finlandii organy nie wszczynają z urzędu żadnych postępowań dotyczących majątku małżonków. W toku postępowania w sprawie o rozwód lub po ustaniu małżeństwa podziału majątku dokonuje się na wniosek małżonka lub spadkobiercy zmarłego małżonka. Jeżeli żadnemu z małżonków nie przysługuje prawo do majątku współmałżonka, zamiast podziału majątku dokonuje się jego rozdziału.

W przypadku podziału majątku małżonków w następstwie rozwodu podstawową zasadą jest podział całego majątku na części równe, chyba że małżonkowie zawarli umowę majątkową małżeńską. Przy podziale majątku małżonków można również dokonać wyrównania dorobków, jeżeli wynik podziału byłby w przeciwnym razie niesprawiedliwy. Na wniosek małżonków – w przypadku podziału lub rozdziału majątku – majątek wspólny małżonków również podlega podziałowi.

Jeżeli do ustania małżeństwa doszło wskutek śmierci małżonka, a zmarły małżonek pozostawił spadkobierców będących zstępnymi w linii prostej (dzieci lub ich zstępnymi), małżonek pozostający przy życiu oraz spadkobiercy zmarłego mogą wnieść o podział majątku małżonków. W przypadku takiego podziału podstawową zasadą jest podział całego majątku na części równe. Połowa majątku przypada małżonkowi pozostającemu przy życiu, zaś druga połowa podlega podziałowi między spadkobierców. Jeżeli natomiast małżonek pozostający przy życiu posiada większy majątek niż zmarły małżonek, małżonkowi pozostającemu przy życiu zawsze przysługuje prawo do zachowania całego swojego majątku. Jeżeli do ustania małżeństwa doszło wskutek śmierci małżonka, lecz zmarły małżonek nie pozostawił spadkobierców będących zstępnymi w linii prostej, małżonek pozostający przy życiu dziedziczy cały majątek zmarłego małżonka, chyba że zmarły małżonek zawarł odmienne postanowienie w testamencie. Zgodnie z zasadą ogólną dopiero po śmierci obojga małżonków dzieli się majątek pozostawiony przez małżonka, który zmarł jako drugi, równo między spadkobierców obojga małżonków.

Strony mogą samodzielnie dokonać podziału majątku w drodze umowy (umowny podział majątku). Jeżeli strony nie osiągną porozumienia, podziału dokonuje wyznaczona przez sąd osoba na wniosek jednego z małżonków (sądowy podział majątku).

W przypadku umownego podziału majątku przebieg procedury podziału należy odnotować w dokumencie opatrzonym datą i podpisami. Ponadto taki dokument muszą poświadczyć dwie niezależne osoby. W przypadku podziału dokonywanego przez osobę wyznaczoną przez sąd przebieg procedury podziału należy odnotować w dokumencie opatrzonym podpisem tej osoby.

Taki dokument można złożyć w miejscowym urzędzie stanu cywilnego (lub, od początku 2020 r., w Urzędzie ds. Danych Cyfrowych i Stanu Cywilnego) w celu wpisania go do rejestru. Wpis do rejestru dokumentu potwierdzającego przebieg procedury podziału majątku zapewnia ochronę każdego z małżonków przed roszczeniami windykacyjnymi ze strony wierzycieli drugiego małżonka; poza tym taki wpis pozostaje bez uszczerbku dla ważności podziału majątku między strony.

9 Jakie są procedury rejestracji nieruchomości i jakie dokumenty lub informacje są zwykle wymagane?

Aby wpisać do rejestru prawo własności nieruchomości, należy wystąpić z odpowiednim wnioskiem. Rejestrem, do którego wpisuje się prawa własności nieruchomości, jest publiczny rejestr tytułów prawnych i hipotek (*Lainhuuto- ja kiinnitysrekisteri*). Po dokonaniu wpisu prawa własności dane nowego właściciela figurują na zaświadczeniu potwierdzającym przysługujące mu prawo własności nieruchomości.

Jeżeli wskutek podziału nieruchomości lub wydzielenia jej części doszło do zmiany właściciela nieruchomości, wpis do rejestru prawa własności nieruchomości wiąże się z koniecznością przesłania do Państwowego Urzędu Kartograficznego Finlandii (*Maanmittauslaitos*) oryginału umowy o podział nieruchomości lub wydzielenia jej części, uzasadnienia dokonania podziału (np. pisma z sądu rejonowego informującego o wniesieniu do tego sądu sprawy o rozwód), a także wszelkich dowodów uiszczenia podatku od przeniesienia własności nieruchomości.

Bieg terminu na wpisanie do rejestru prawa własności nieruchomości podlegającej podziałowi wskutek ustania małżeństwa rozpoczyna się z chwilą dokonania podziału. Termin na wpisanie prawa własności do rejestru wynosi sześć miesięcy.

Ostatnia aktualizacja: 10/11/2020

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.